

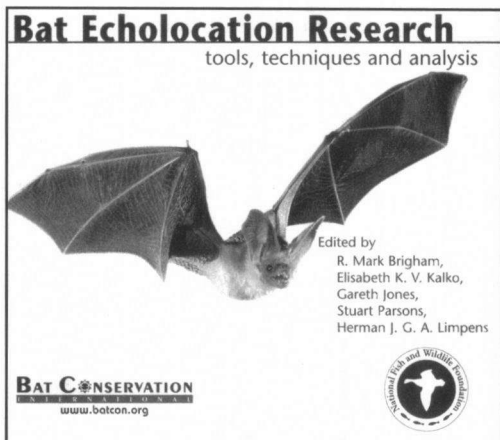
Boekbesprekingen

Bat Echolocation Research: tools techniques and analysis

In 2002 werd door de internationale vleermuizenorganisatie 'Bat Conservation International' in Texas (V.S.) een internationaal symposium georganiseerd met als titel: 'Bat Echolocation Research. Tools, techniques and analysis.' Van het symposium verscheen in 2004 een verslag in de vorm van een rapport, waaraan maar liefst 28 auteurs een bijdrage leverden.

Het rapport begint met een in memoriam aan Donald Redfield Griffin, mede-ontdekker van het fenomeen echolocatie bij vleermuizen (zie Zoogdier 16(2)), die in 2003 op 88-jarige leeftijd overleed. Hij wijdde 65 jaar van zijn leven aan de studie en bescherming van vleermuizen en schreef ook een bijdrage voor het rapport. Het telt vier delen met in totaal 23 hoofdstukken. Deel een bespreekt de mogelijkheden en beperkingen van het gebruik van detectoren in het vleermuizenonderzoek, deel twee behandelt de basisconcepten van het gebruik ervan. Deel drie gaat dieper in op de verschillende technieken (heterodyne, frequency division, time-expansion) en de mogelijke toepassingen ervan voor monitoring en voor determinatie in het veld of bij latere analyse. Deel vier werpt een blik op de toekomst: hoe zullen de bestaande technieken evolueren en wat zijn de belangrijke vragen voor toekomstige vleermuizenonderzoekers. De noodzaak van het samenstellen van een bibliotheek van vleermuizengeluiden komt aan bod.

De 23 bijdragen bieden een brede waaier aan perspectieven op het fenomeen van echolocatie, de verschillende technieken voor de detectie van ultrasone geluiden en de diverse onderzoeksmogelijkheden en methoden. Een interessant hoofdstuk is gewijd aan onderzoek van jachtgedrag en echolocatie - bijv. fluïdersonar - bij vleermuizen in vliegkooien. In meer dan een hoofdstuk gaan de auteurs dieper in op een 'hot item': automatische soortendeterminatie met behulp van software. Daartegenover staat de nuchtere en glasheldere boodschap van het slothoofdstuk: kijk ook naar de vleermuizen zelf en hun gedrag terwijl je hun geluiden opneemt. Een lang hoofdstuk van Herman

Limpens leert ons onder andere welk type detector het best geschikt is voor welk soort onderzoek, bijvoorbeeld voor monitoringsdoeleinden. Let wel: het rapport biedt geen vergelijkend overzicht van de verschillende detectormerken. In dit rapport vindt u dus geen consumententips of prijs/kwaliteitverhoudingen, maar wel gedegen achtergrondinformatie. Hoewel het gebruik van jargon zoveel mogelijk beperkt is, heeft dit symposiumverslag toch een hoge leesbaarheidsdrempel. De zwart-witte lay-out waarin de doorlopende tekst alleen door enkele abstracte illustraties wordt onderbroken, maken dit niet meteen lectuur voor tussendoor. Ook de frequente verwijzingen naar niet-Europese soorten verhogen de leesbaarheid niet meteen, hoewel de Europese soorten wel degelijk aan bod komen. Conclusie: behoor je tot de groep van mensen die de deur niet uitkomt zonder detector op zak, wil je alles weten over geluidsanalyse en de nieuwste technieken en onderzoeksmethodes op dit gebied: schaf dan meteen dit rapport aan. Wie de tijd neemt om dit werk rustig door te nemen, zal aangenaam verrast zijn door de grondigheid waarmee veel gestelde - maar meestal gebrekkig beantwoorde - vragen in dit rapport een genuanceerd antwoord krijgen.

Bob Vandendriessche

- R. Mark Brigham, Elisabeth K.V. Kalko, Gareth Jones, Stuart Parsons & Herman J.G.A. Limpens, 2002. Bat Echolocation Research: tools techniques and analysis. Bat Conservation International. Austin, Texas. 167 pagina's. Zwart-wit, sober geïllustreerd. Bestellen via catalog@batcon.org of meer info bij herman.limpens@vzz.nl.

Verslag Vossensymposium 12 mei 2004

Dit jaar verscheen het verslag van het in mei 2004 gehouden symposium 'Naar een effectief en breed geaccepteerd vossenbeheer'. Het is een mooi boekje, met veel zeer fraaie foto's. Maar vooral de inhoud is heel interessant en een must voor een ieder die zich bezighoudt met terreinbeheer en dus te maken krijgt met vossen en hun streken. De aanpak van het symposium was zeer degelijk: naast de ecologie en de verspreiding van de vos is door sprekers uit binnen- en buitenland aandacht besteed aan de al dan niet vermeende schade aan wild, weidevogels en huisdieren en aan de gezondheidsrisico's voor de mens en dier. En in hoeverre het bestrijden van de vos effectief is.

Ondanks de al eeuwen bestaande bejaging en bestrijding van de vos, heeft deze soort zich in grote delen van ons land kunnen handhaven. Hij is in de laatste decennia van de vorige eeuw ook opgedoken in de duinen, de steden en alle resterende natuur- en cultuurlandschappen, met uitzondering van de Waddeneilanden. In dezelfde periode zijn de populaties van weidevogels als grutto en tureluur sterk afgenomen. De link met de toename van de vos ligt voor de hand. Maar uit bijdragen van zowel Nederlandse als Engelse deskundigen blijkt, dat de vos waarschijnlijk niet de hoofdschuldige is en dat veel te weinig bekend is over de feitelijke omvang van predatie en over het effect daarvan op de weidevogelstand. Door de meeste sprekers is dan ook aangedrongen op nader onderzoek.

Dat onderzoek loont, blijkt uit een posterpresentatie over schade aan schapen. De veelgehoorde bewering dat de vos een aanzienlijke bedreiging vormt voor jonge lammeren, is ontzenuwd door gericht onderzoek (door het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland) waarbij een

aantal Texelse schapen met lammeren van diverse leeftijden dag en nacht gefilmd werden. Op 29 van de 65 gefilmden dagen werden in totaal 37 vossen geregistreerd, altijd 's nachts. Geen van de lammeren of schapen werd aangevallen, twaalf keer liep een ooi richting vos, in acht gevallen verjoeg het schaap de vos. Twee keer had de vos belangstelling voor een lam, maar kwam het niet tot predatie. Ook de andere in het boek opgenomen posters (over recent vossenonderzoek in de duinen) zijn zeer interessant, maar door de sterke verkleining nodigen zij helaas minder uit tot lezen.

En dan de bestrijding. Als om welke reden ook besloten wordt om de vos te bestrijden, dan helpt het lukraak afschieten of het uitgraven van burchten niet. Het aantal vossen zonder eigen territorium is zó groot, dat een opengevallen plaats onmiddellijk wordt ingenomen. Alleen intensieve bestrijding over grote oppervlakten lijkt een afname van de vossendichtheid te kunnen bewerkstelligen. Maar zelfs als bestrijding plaatselijk effectief is, kan het zijn dat de (ingeval van weidevogels) beoogde bescherming niet bereikt wordt, doordat andere predatoren van de gelegenheid gebruik maken om gemakkelijk aan voedsel te komen.

Het boek wordt afgesloten met de discussie die gevoerd is tussen een forum van alle inleiders en de deelnemers aan het symposium, allen beheerder of beleidsmaker. Men was het erover eens dat veel te weinig bekend is over gedrag van de vossenpopulatie in het algemeen en in typisch Nederlandse weidegebieden en over de reactie op grootschalig beheer/afschot. De eindconclusie was dat het gebrek aan kennis over vossen en hun beheer moet worden aangepakt door samenwerking tussen beleidsmakers, faunabeheerders, terreinbeheerders en ecologen. Op grond van hun samenstelling noemde men de nieuwe faunabeheereenheden hiervoor geëigende gremia.

Alice Pillot

- Naar een effectief en breed geaccepteerd vossenbeheer: Verslag van het vossensymposium op 12 mei 2004 te Utrecht. Redactie Mulder, J.L. (Bureau Mulder-natuurlijk), R.C. van Apeldoorn & C. Klok (beiden Alterra), Faunafonds 2005, 96 pp.
Aan te vragen bij Faunafonds, tel. 078 – 63 95 375 ('s morgens). Gratis, €2,50 verzendkosten.

